

מספרות המחקר

Reviewed work(s):

Source: *Zion* / ציון, Vol. ב (תשנ"ב), pp. 101-103

Published by: [Historical Society of Israel/](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/70036207>

Accessed: 04/12/2011 08:44

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Historical Society of Israel/ is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Zion* /.

<http://www.jstor.org>

מספירות המחקר

עמנואל אטקס, ליטא בירושלים, יד יצחק בן-צבי, ירושלים תשנ"ב, ע' 261, מפתחות.

שני חלקים בספר שלפנינו. בראשון דן המחבר במספר הבטים של חיי העילית הלמדנית שבקהילות יהודי ליטא ובקהילת הפרושים שבירושלים, במחצית השנייה של המאה הי"ט. הוא פורש לפני הקורא את דמותו של ר' שמואל מקלם, עוסק בתהליך גידולו של תלמיד חכם, דן בסוגיה הרגישית של מערכת היחסים בין המשפחה לבין ההתמסרות ללימוד התורה ובשאלת העלייה לארץ ישראל. בחלק השני מביא המחבר כחמישים איגרות של ר' שמואל מקלם ובני משפחתו, והן עוסקות בנושאים שונים: לימוד תורה, עניינים משפחתיים, רבנות, ארץ ישראל, ועוד. בספר כלולות גם שלוש צוואות וארבע תפילות אישיות.

אריה גרטנר, יונתן ד' סרנה (עורכים), יהודי ארצות-הברית, מרכז זלמן שזר, ירושלים תשנ"ב, ע' 434, מפתחות.

קובץ זה בא לבחון את התפתחות החיים היהודיים באמריקה מתקופת המושבות ועד ימינו. העורכים ריכזו מגוון רחב של סוגיות מתחומי החיים השונים של יהדות זו: משפחה, פוליטיקה, כלכלה, בריאות, תרבות ודמוגרפיה. מתוך מגוון זה נזכיר את מאמרי-הם של ר' כהן על מחזור החיים של המשפחה

היהודית באמריקה במאה הי"ת, י' אייזקס על יוליסס ס' גראנט והיהודים, ד' דבורק על מצב הבריאות של מהגרים יהודיים בניו יורק, א' גורן על חוויית המהגר היהודי, פ' היימן על החרם על הבשר הכשר בניו-יורק בשנת 1902, מ' סקלאר על התערותם התרבותית של היהודים והזהות היהודית-האמריקנית, וח' וקסמן על יהודי אמריקה בני זמננו. כל המאמרים שבקובץ פורסמו בבימות שונות בשפה האנגלית ותורגמו עתה לעברית.

ארנולד ויז'ניצר, היהודים בברזיל, למן ראשית התיישבותם ועד לעצמאות ברזיל (1500–1882), הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, ירושלים תשנ"ב, ע' 256.

מהדורה עברית המבוססת על שני ספרים קודמים של המחבר. השער הראשון בספר עוסק ביהודים בברזיל הקולוניאלית בהקשרים שונים, כמו פעילות האינקוויזיציה, הכיבושים ההולנדיים, מלחמת השחרור ברזיל-פורטוגל ותופעת האנוסים. בשער השני, שעניינו הקהילה היהודית בברזיל, דן המחבר במניין היהודים בברזיל ההולנדית, בבית הכנסת ובבית העלמין בריספה, בפנק' סי קהילות, במבנה הקהילה ובמספר אישים בולטים. בנספחים שבשער השלישי רשימת מות של יהודים שנשפטו בפני האינקוויזיציה, פרוטוקולים שונים ורשימות שמיות.

מרדכי נאור (עורך), אצבע הנליל, 1900–1967, יד יצחק בן-צבי, ירושלים תשנ"ב, 258 ע'.

כרך נוסף בסדרת 'עידן'. הקובץ נפתח במאמרו של ג' ביגר, התוחם את הנושא מבחינה גיאוגרפית-פוליטית. בחטיבה הגדולה שבכרך – 'המחקרים והסיכומים' – מתפרסמים מאמרים על האיזור, אנשיו והתופעות המיוחדות אותו: עיירות הפיתוח, מפעלו של חיים קלוורסקי, התיאור של רחל ינאית את האיזור בשנת 1909, 'השומר', ייבוש החולה, הגבול הסורי-הישראלי וסיפורו של כפר גלעדי. בחטיבה השנייה, העוסקת בתל-חי, מתאר העורך את הקרב; שני מאמרים דנים בהצדקה שבהחזקת המ-קום בתנאים של נחיתות מספרית, ומאמר אחד עוסק בפסל 'האריה השואג'. בחטיבה השלישית, 'חטיבת ההעשרה', פרק העוסק בשירי האיזור. חותמת את הקובץ רשימה ביבליוגרפית מוערת.

Moshe Davis and Yehoshua Ben-Arieh, *With Eyes Toward Zion, III, Western Societies and The Holy Land*, Praeger, New York 1991, 275 pp., bibl., index

שני הכרכים הראשונים של סדרה זו התמקדו בציר אמריקה-ארץ ישראל, ואילו הכרך שלפנינו מנתח ניתוח משווה את מושג ארץ הקודש במדינות מערביות כמו קנדה, אמריקה הספרדית, בריטניה, צרפת וגרמניה. בחלק הראשון – צפון אמריקה – מופיעים למשל מאמרים על נוסעים אמריקניים-נוצריים לארץ הקדושה מאז 1821, ועל קנדה וארץ הקודש. בחלק השני, העוסק באמריקה הספרדית, דן ל' שנקמן בתפיסת

ארץ הקודש שם. בחלק השלישי, העוסק באירופה המערבית, נכללו מאמריהם של ר' אהרונסון, על ארכיונים צרפתיים כמקור ללימוד מערכת היחסים בין צרפת לארץ הקודש, ושל א' כרמל, על התרומה של גרמנים נוצריים לבניין הארץ. בחלק הרביעי, העוסק בבריטניה, מאמריהם של ר' ליפמאן, על בריטניה וארץ הקודש בשנים 1830–1914; של ר' צ'אפמאן, על ההבט הארכיאולוגי; ושל י' פיינסטין, על דעת הקהל וארץ הקודש במאה ה"ט.

Vivian D. Lipman, *A History of the Jews in Britain Since 1858*, Leicester University Press, Leicester & London 1990, 274 pp., index

נקודת הסיום של ספרו הגדול של ס' רות על יהודי אנגליה, הזכות לשבת בבית הנבחרים (1858), היא נקודת הפתיחה של ספר זה. הספר בוחן את התפתחות הקיבוץ היהודי באנגליה וקבוצות שונות בו ואינו עוסק במהלך חייהן של דמויות בולטות בתוכו. כוונה זו הכתיבה ככל הנראה את מבנהו הכרונולוגי של הדיון. הספר נפתח בסקירה קצרה של מצב הקהילות לפני 1858. הפרק השני עוסק בתקופה שבין שנת 1858 לשנת 1881, ראשית הפרעות בדרום רוסיה. להלן דן הספר בהגירה ההמונית שבאה בעקבות פרעות אלה, במערכת היחסים בין התושבים הוותיקים למהגרים, ובהתגבשותה של הקהילה. הפרקים החמישי והשישי יוחזו לראשיתה של הציונות, להצהרת בלפור ולהשלכותיה של מלחמת העולם הראשונה. הפרקים הבאים דנים בתקופה שבין מלחמות העולם, ומסתיימים בהערכה של יהדות זו בחמישים השנים האחרונות.

המודרנית מאשר לפרץ. המחברת עצמה מודעת לקושי שבהשוואה בין אישים אלה, ומנסה להוכיח את טענתה הן בתיאור השפעתו הרבה של פרץ על חוגים נרחבים בעולם היהודי והן בציון המספר הרב של המאמרים והמחקרים שנכתבו על אודותיו. כך, לדוגמה, היא מציינת שבגישו ורשה בלבד התקיימו לפחות שישים כנסי זיכרון לפרץ. להוכחת תפיסתה על מרכזיותו היא סוקרת את פעילותו והשפעתו, בתארה את נסיונו תיו' לסלול לאחיו היהודים דרך שתובלים מעולמם הדתי אל קיום יהודי חילוני, מבלי להילכד בפח ההתבוללות'.

Ronald W. Zweig (ed.), *David Ben-Gurion, Politics and Leadership in Israel*, Frank Cass and Yad Yizhak Ben-Zvi, Jerusalem 1991, 314 pp.

קובץ מאמרים על בן-גוריון ועל פעילותו בתחומים הרבים שבהם עסק כמנהיג וכמדינאי. מבין מאמרים אלה ייזכרו דיונם של מ' קרן על משפט אייכמן, מ' מינץ על פועלי ציון, י' גורני על יחסי וייצמן-בן-גוריון בימי מלחמת העולם השנייה, א' גל על מקורות האוריינטציה האמריקנית של בן-גוריון, ד' פורת על התייחסותו לשואה, י' גלבר על תהליך הקמת צה"ל, א' ביאלר על האוריינטציה הבינלאומית, ש' רשף על החינוך הציבורי, י' אוארבך על הרפאטריא-ציה מגרמניה ונ' לורך על מבצע סיני.

Bruce F. Pauley, *From Prejudice to Persecution, A History of Austrian Anti-Semitism*, The University of North Carolina Press, 1992, 426 pp., bibl., index

מחבר הספר בוחן את תופעת האנטישמיות באוסטריה מכיווני הסתכלות שונים. שני החלקים הראשונים מציגים תופעה זו בהקשריה הפוליטיים – הן בימים שבהם היתה אוסטריה מונרכיה והן בעידן הדמוקרטי. בחלק השלישי הוא מציג את פניה השונים של אנטישמיות זו – אלה שמקורם בשמאל ואלה ששורשיהם בכנסייה הקתולית. החלק הרביעי עוסק בהתייחסותם של יהודי אוסטריה לאיום האנטישמי, בתפיסות העולם השונות בקרבם, בעיתונות היהודית ויחסה לעליית הנאציזם, ובמערכות ההגנה שפיתחו כדי לקדם את הסכנה. החלק החמישי והאחרון דן בתקופת השואה ובהתחדשות האנטישמיות לאחריה.

Ruth R. Wisse, *I.L. Peretz and the Making of Modern Jewish Culture*, University of Washington Press, 1991, 128 pp., index

לפנינו מונוגרפיה שכותרתה מעידה על מוקד הדיון העיקרי שבה: מקומו ותפקידו של י"ל פרץ ביצירת התרבות היהודית המודרנית. הנחת היסוד של המחברת היא, שזולת תיאודור הרצל, לא היתה לסופר יהודי כלשהו השפעה רבה יותר על היהדות